

70 LET

1908 - 78

**TELESNE KULTURE
V TRNOVEM**

»PARTIZAN" LJUBLJANA-TRNOVO

**70 LET
TELESNE KULTURE
V TRNOVEM**

Ljubljana, 1978

70 LET TELESNE KULTURE V TRNOVEM

Spisal Stanko Trnk

Ljubljana, 1978

*Vse kar je vpeto v nas in v okolje;
vse nastaja iz tistega kar je bilo
in nosi v sebi tisto kar bo,
zato me minulost mika!*

Pisec

To je zgolj oris sedemdesetletnega življenja našega društva. Sestavili smo ga pa samo iz redkih ohranjenih pri evanj, le iz let 1962-1978 jih je bilo ve . Kakor je zgodovinsko dogajanje razsekalo z dvema vojskama tri etrtine našega stoletja na tri dele, katerih vsaki je bil za slovenski narod nov korak v prostost, v novo življenje, tako smo razdelili tudi ta oris na tri razdobja, saj je bilo vsako druga no ko prejšnje.

RAZDOBJE 1908-1918

V razgibanih letih pred 1. svetovno vojsko so se slovanska ljudstva v avstro-ogrskem cesarstvu edalje zavestnejše in odlo neje otresala more ega gospodstva Nemcev in Ogrov. Namerjena so bila na državno osamosvojitvev.

Vseljudska telesnovzgojna združba »Sokola« je bila eden najdejavnějšíh nosilcev tega narodnostnega boja. Uresni evala ga je z ja anjem Slovencev z metodi nim mnogostranskim telesnim delom (telo-vadbo) pa z utrjevanjem narodne zavesti. V mestu Ljubljani je bilo do 1907. leta eno samo sokolsko društvo: »Ljubljanski Sokol« (sedai Partizan Ljubljana - Narodni dom, ustanovljeno 1863.). Tega leta (1907.) je zaživel v vzhodnem delu mesta »Sokol Ljubljana 1« (sedaj Partizan Ljubljana - Tabor). Skoraj hkrati pa so v južnem mestnem okolišu izvolili možje, vneti za slovensko stvar in za ljudsko telesno-vzgojno vadbo kot sredstva za krepitev naroda, pripravljalni odbor za naše društvo. Predsednik je bil Anton Trstenjak, podravnatelj Mestne hranilnice. Odbor je za el pripravljati ustanovitev, že oktobra 1907. pa so za eli po prizadevanju mladega u itelja Albina Smoleta s Kolezije v ljudski šoli na »Grabnu« (sedanji Cojzovi cesti, v hiši fakultete za arhitekturo) telovaditi (15 lanov, 45 fantov »obrtnega« naraš aja in 100 fanti ev »šolskega« naraš aja; ženskih oddelkov še niso imeli).

Dne 29. marca 1908.* je bil potem v salonu narodne Steinerjeve gostilne na Opekarški cesti ustanovni ob ni

• Tisto leto je nastalo na slovenskem ozemlju še 14 drugih sokolskih društev in dva odseka. Tragi ni 20. september 1908, ko so padle slovenske žrtve pod vojaškimi puškami (Adami , Lunder), je to gibanje še nadalje razvnel do 115 društev in odsekov konec 1913. leta.

zbor našega društva; dali so mu ime »Sokol Ljubljana II«. Predsednik zbora, Trstenjak, je poudaril, da je »tudi naše društvo resni no obrambno društvo, ki naj brani pravice slovenskega naroda. Delovanje pravega Sokola se ne razteza samo na telovadnico, ampak zlasti zunaj nje«. Po društvenih pravilih pa je bil namen društva: »povzdigniti in okrepiti telesne in npravne sile v slovenskem narodu«. Za starosto (predsednika) društva so izvolili inž. Pavla Endlicherja, za na elnika (voditelja telovadbe) pa Jožeta Matjaši a. Odborbu so naro ili, naj poskrbi predvsem za šolanje novih vaditeljev. Obmo je društva je segalo od Trga republike in Mestnega trga do Malega grabna in Rakovnika. Ve mesta takrat na tej strani ni bilo.

V našem društvu so se zbirali že od vsega za etka skoraj sami socialno »mali« ljudje, vajeni dela: pomo niki, vajenci, nižji uslužbenci, kme ki fantje, dijaki itd. (zato se nas je prijelo že takoj spo etku zna ilno ime »Kme ki Sokol« in se nas držalo prav v naš as). Nemara nas je tudi zato družil in nas še družu tovariški duh, v društvu pa se je vedno našlo jedro vestnih, v koristnost in potrebnost vseljidske telesne vzgoje verujo ih ljudi, ki so skrbeli za redno delovanje.

Telovadili so trikrat na teden na »Grabnu« (Cojzovi c.) v treh oddelkih: lanov pa obrtno-trgovskega (vajenci) in šolskega naraš aja (šolarji). Julija 1910. so za ele vaditi lanice, a so morale konec septembra zaradi težav s prostori (pri telovadnici ni bilo sla ilnice) nehati. Za etek

Društveni upravni odbor 1. 1909. Od gledal eve leve proti njegovi desni sedijo: 1. Jože Matjaši , inž. Pavel Endlicher, stoji/o: 2. Primoži , 3. Bergant; drugih nismo mogli identificirati.

1913. so znova za ele, 1. oktobra pa še naraš ajnice (mladinke). Leta 1913. so ustanovili tudi jezdni odsek s 30 lani. Od teh jih je bilo poprej 21 v jezdnem odseku Ljubljanskega Sokola. Jezdci obeh odsekov so vadili v stari »dragonarski« jahalnici, ki je stala tukaj, kjer je sedaj naš dom.

Sokolu sovražna ve ina v kranjski deželni oblasti (Nemci in klerikalci) je poskrbela, da je deželni šolski svet 1.12. 1911. prepovedal vsem ljudskim in meš anskim šolam, dajati šolske prostore v rabo telovadnim društvom.

Tako je bilo tudi naše društvo ob vadnico na Cojzovi cesti. Za 1. polovico 1912. je dobilo za dvakrat na teden v najem vadnico v Narodnem domu, potem pa se je preselilo v tesni salon Novakove gostilne na Tržaški cesti št. 19. Na ukaz državnega ministrstva za uk je deželni šolski svet avgusta 1912. svojo prepoved preklical, naši pa so se jeseni spet vrnili na »Graben«. Leta 1913 je ob ina dodelila društvu še telovadnico v ljudski šoli na Prulah. Vanjo so se preselili moški oddelki, ženske pa so ostale na »Grabnu«.

Drugih prostorov društvo spo etka ni imelo. Seje odbora in vaditeljskega zbora so imeli ali v kaki gostilni ali pa pri katerem od odbornikov. Kasneje so si najeli sobo v Kosma evi (sedaj Ho evarjevi) hiši v Kladezni ulici št. 1, sredi 1912. pa na Rimski cesti št. 2.

Težave s prostori so spodbodle društvonike, da so izvolili že 1910. gradbeni odbor za zidavo lastnega doma. Leta 1911. se je odbor osamosvojil v »Društvo za zgradbo doma Sokola 11,« Namerili so se na Prule, ki so bile takrat še precej nepozidane. Denar za to se je natekal hudo po malem, vmes pa je usekala še prva svetovna vojska in sanje o lastnem domu so se uresni ile šele 30 let kasneje. Telo za zidavo doma je pa živelo ves as, le delovno ni bilo vedno enako.

Spomladi 1909. je prevzel na elništvu Albin Smole s Kolestije. Bil je izvrsten telovadec, metodi en delavec in priljubljen. Ustvaril si je zmožen vaditeljski zbor in ga v posebnih urah izobraževal. Takrat in pozneje je ob njem zrasla skupina telovadcev in vaditeljev, ki je bila po njegovem odhodu na deželo društvu trdna opora. Ko je odšel Smole jeseni 1910. k vojakom, so se za njim zvrstili v na elništvu Vincenc Kocijan, Tone Buh in Janko Tr ek (umrl 1917. v ruskem ujetništvu).

Ženskam so morali do 1. vojske pri vodstvu oddelkov pogostoma pomagati moški; najve zato, ker telesna vzgoja žensk v javnosti še ni imela ne prave veljave ne utrije-

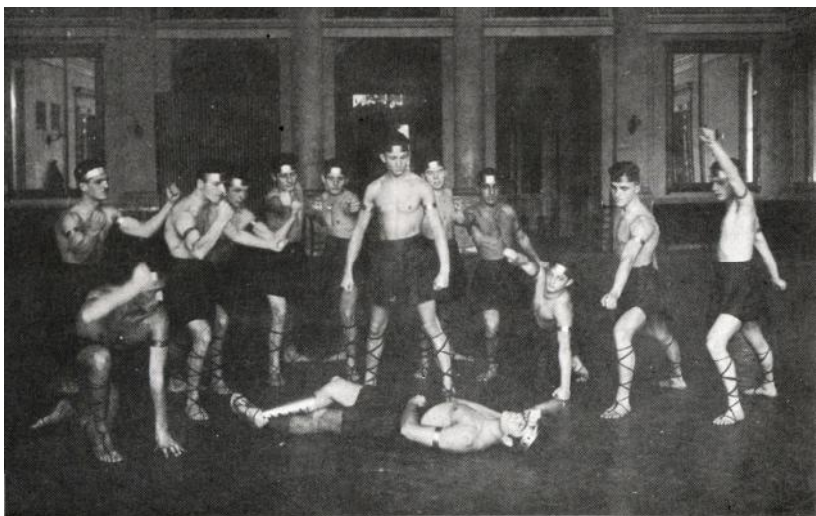
nega izroila, da bi se bil »šibki« spol na tem »moškem« podroju isto osamosvojil.

Vaditeljski zbor je skrbel za redno vadbo skozi vse leto (poletnih »po itnic« v telovadnicah niso poznali).

Vsebina telovadbe je bila vsestranska, se pravi taka, da so se obdelali vsak vadbeni veer vsi poglobitvni deli telesa. Sredstvo za to so bile vse panoge vaj: vaje na orodju in z orodjem (s palicami, s kiji, suvanje kamna ali krogle, met kopja itd.), vaje brez orodja (proste vaje), vse vrste skokov in tekov pa »telovadnih« iger. Velike igre z žogo takrat pri nas še niso bile razširjene (prvi slovenski nogometni klub npr. se je ustanovil 1908. leta). Telovadna »ura« je bila sestavljena iz veer razlikih vrst vaj: razgibalnih prostih ali z orodjem (palicami, kiji, rokami), vaj v vesi, vaj v opori, skokov (prostih, ob palici, mešanih ez kako orodje), tekanja vseh vrst; za sklep je bila kakšna živahna igra. Vadba je bila umerjena po spolu, starosti in zmogljivosti posameznika, tako da jo je zmogel prav vsak, in tako stopnjevana, da je lahko vsak dosegel razmeroma visoko raven izurjenosti. - Pomembno vadbeno delo za telesno vztrajnost so bili veer urni pohodi peš; seveda ob nedeljah, saj je delala takrat veer ina ljudi vseh 6 dni v tednu in ves dan. Te »izlete« je poživiljal dobro izurjen trobentaški zbor. Takih pohodov je bilo vsako leto 5-7.

Naši lani so redno hodili tudi na tekme: društvene, župne (okrožne) in zvezne. Med njimi je bila vrsta izvrstnih telovadcev (Albin Smole, Tone Suh, Jaka Sever, Stan-

Sklepni prizor
eške telovadne
skladbe »
Padec tirana«
društvene
akademije 8.
decembra 1923
v veliki dvorani
Narodnega
doma (sedaj
Narodna
galerija).

ko Gaberšek, Tone Vidmar). Sever je tekmoval 1913. v vrsti Slovenske sokolske zveze na tekmi Mednarodne telovadne zveze v Parizu.

Že v tem za etnem razdobju so skrbeli vaditelji z vajo pa z govorno in tiskano besedo za svoje strokovno izobraževanje. Prvi so najprej iz »Slovenskega Sokola«, strokovnega lista, ki ga je izdajal preroditelj telovadbe na Slovenskem dr. Viktor Murnik, pa iz evške strokovne književnosti (v Avstriji smo tesno sodelovali s evhi; družil nas je boj za osamosvojitve). Tako je bilo naše telesnovzgojno delo živahno in odprto za vse pozitivne spremembe na tem področju kulture.

Za evši z l. 1909 smo imeli vsako leto poletni javni telovadni nastop, 1911. in 1912. pa po dva - največkrat v Hribarjevem gaju, zraven kopalnice a na Koleziji - pozimi 1909. pa telovadno akademijo v Mestnem domu. Vrh tega smo pogosto sodelovali pri javnih nastopih drugih sokolskih društev, pa pri vseh zletih doma e župe (okrožja) in prireditvah Slovenske sokolske zveze.

Oddelki so bili za takratno število prebivalstva in takratne politične razmere kar zadovoljivi. Tako je štelo društvo npr. leta 1913. telovade ih: 26 lanov, 29 lanic, 20 narašajnikov, prav toliko narašajnic, 48 deklic, 7 vaditeljic, 8 vaditeljev pa nad 200 podpornih lanov, skupaj nad 383 pripadnikov. V letih 1911, 1912 in v l. polletju 1913 je bilo število mladine veliko manjše. Kranjski deželni šolski svet je namreč leta 1910. prepovedal učenje

Dečki in deklice leta 1928. Na sredi sedijo od leve do desne: Vinko Kocijan, Tonka Leinfellner in Mirko Stanin.

cem, da bi vadili v društvih. Na pritožbo je potem državno upravno sodišče junija 1913. to prepoved razveljavilo, češ da je vzgoja mladine v sokolskih društvih bistveno druga na košolska vadba, ki ne more nadomestiti sokolske vadbe; vrh tega sokolska društva niso u ni zavodi in zato ne spadajo pod šolski zakon. Po tej razsodbi se je število šolske mladine v sokolskih društvih na mah zve alo.

Endlicher je na eloval društvu do 1909.; za njim od 1910. do 1911. France Kav i , od 1912. do 1922. pa odvetnik dr. Oton Fettich-Frankheim (umrl 1944. v taboriš u Dachau kot žrtev nacizma).

Razen v doma em društvu je delalo lepo število naših lanov tudi v nadrejenih enotah: v župnih in zveznih odborih ter na elništvih.

Mra ni dan 29.7.1914., ko je planila 1. svetovna vojska, je pretrgal vse to kipe e življenje. Oblast je »suspendirala«, se pravi ustavila Sokolovo delovanje. Vadnice in vadiš a so zamrla, mnoge Sokole so dali pod policijski nadzor, mnoge za eli preganjati in zapirati.

Našim se je posre ilo rešiti društveno premoženje. Vaditelj Jože Florjan i - »Floki« je v Trnovem poskril pohoštvo in telovadno orodje, Vincenc Kocijan pa denar, vaditeljsko knjižnico in arhiv.

RAZDOBJE 1918-1945

Rešeno sovražnega pritiska in vojnih tegob je ljudstvo polneje zaživelo.

Vezi med društveniki se v letih 1914-1918 niso pretrgale. Narobe, o itno bližanje lastne državnosti jih je še trdneje prepletlo. Tako je lahko za el tudi Sokol II takoj po razsulu Avstro-Ogrske in nastanku Jugoslavije spet delati - v isto spremenjenih razmerah.

Že zadnjjo nedeljo novembra 1918. je sklical Vincenc Kocijan sestanek lanstva v gostilno »Pri sod ku«. Dogovorili so se, da za no takoj vaditi. Zagotovili so si spet vadnico na prulski šoli in zbrali poskrto opravo. Leta 1919. je opravljal na elniško delo tov. Kocijan. Spo etka je vadal tudi vse moške oddelke in lanice, po nekaj mesecih pa le še lane in lanice.

V društvu so se oddelki naglo pove ali, zato je imel zaradi vojske skr eni vaditeljski zbor dela ez glavo. Hitro pa se je pomnožil z novimi, mladimi ljudmi obeh spolov in je od 1920. leta naprej redno zmagoval dane naloge.

Bistvena. sprememba. proti asu pred vojsko je bila ta, da so se ženske osamosvojile in že 1920. imele svojo na-

elnico in svoje vaditeljice (organizacijsko pa je bil vaditeljski zbor enotno telo, z moškimi in ženskami, ki ga je v upravnem odboru zastopal na elnik). Vse razdobje naprej so vadile ženske oddelke ženske.

Starostovali so društvu: 1912-22 odvetnik dr. Oton Fettich-Frankheim, 1923-36 odvetnik dr. Milan Šubic, 1937 uradnik France Štrukelj, 1938-47 ban ni uradnik Vincenc Kocijan.

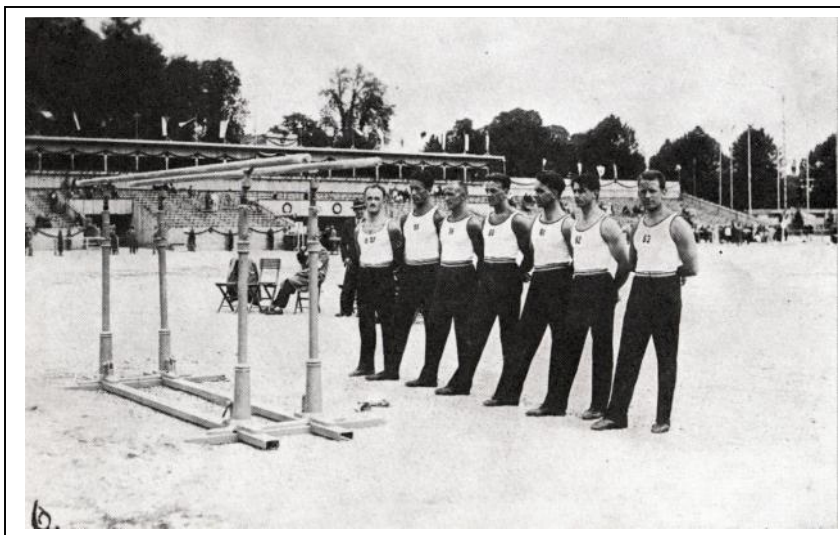
Na elniki so bili: 1919. ban ni uradnik Vincenc Kocijan, 1920. dežnikar Ivan Pavlin, 1921.-23. u itelj Albin Smole, po njegovem odhodu iz Ljubljane trgovski pomo nik Valentin Sturm do srede 1924., od takrat pa do II. svetovne vojske železniški uslužbenec Stanko Tr ek.

Na elnice: Erna Škof 1919., Marija Butala-Pavlin 1920., Marija Varogova-Ryškova 1921.-29., Jožefina Goršičeva 1930.-41.

Leta 1920. smo se preselili s Prul v dosti ve jo telovadnico na takratni realki v Vegovi ulici. Tu smo dobili tudi dve sobici ob severni sla ilnici. Eno smo imeli za seje, drugo za pisarno in hrambo inventarja. Poleti smo veliko vadili na obširnem šolskem dvoriš u.

Na realki smo ostali polnih 20 let. To so bila leta mirnega, metodi nega, živega dela. Ob starejših tovariših in lastnem izobraževanju so se izluš ili iz mladega telovadskega rodu vaditelji in vaditeljice, ki so skoraj dve desetletji ravnali telesnovzgojno delo v društvu, mnogi pa delali tudi po II. svetovni vojski ali še delajo (France Pukl,

Vrsta višjega oddelka lanov na zvezni tekmi 1.1933 v Ljubljani. Od gledal eve leve proti njegovl desni: Ciril Stani (vodnik), Milan Stepišnik, Jože Robek, Edvard Robek, France Pukl, Jurij Medved In Jofe Pav i .

• Na elnika
Janko in Stanko
Tr ek nista
sorodnika.

Ciril in Mirko Stani pa Marija Stani eva, Marija Varogova-Ryškova, Jožefina Gorši eva, Gvido Vitek, Vincenc Kocijan, Stanko Tr ek*).

Tudi v upravnem odboru so bile osebne spremembe redke. Ne moremo smetati desetim drugim opravnikom in opravnih, vaditeljev in vaditeljic, ki so podarjali svoje znanje in svoj as ljudski telesni vzgoji v našem okolišu, trdno prepri ani, da je nadvse potrebna.

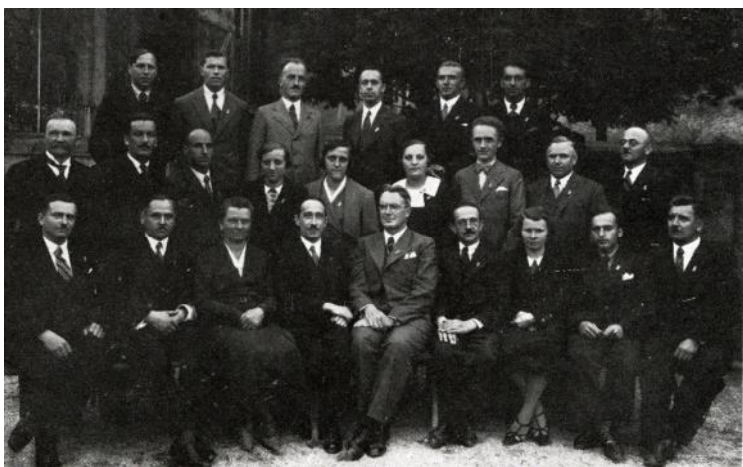
prav smo bili na realki dobro spravljeni pa je že pred vojsko za eto delo za lastni dom šlo naprej. Leta 1923. smo kupili pol ha veliko zemljiš e na Sredini na Prulah (sedanji Prijateljevi ulici št. 9 in 11), z barako za sta:vbni material vred. Zemljiš e smo preuredili v telovadiš e, barako pa v sla ilnico za silo. Od 1924. do 1936. je bil tukaj od srede aprila do srede septembra telovadni živžav. Leta 1929. smo se preselili iz stare, razpadajo e barakE) v novo, pritli no, zidano stavbico s sla ilnico in skladiš em za inventar. Že spo etka smo si postavili ob severozahodnem robu tudi prho.

Razvoj telovadbe pa je bil tako nagel, da prostor kmalu ni ve zadoš al. Iskali smo ve jega. Nekaj denarja smo imeli, 1932. nam je pa še veletrgovec Kollmann zapustil 30.000 din (kar takrat ni bilo malo). Zato smo prosili 1933. mestno ob ino, da bi nam dodelila trnovsko »konjušnico«, nekdanje jahališ e in jahalnico vojaške konjenice. Prostor je bil zapuš en, pricestna polovica zamo virjena, stavba je razpadala.

Upravni odbor 1.
1934. Od
gledal eve leve
proti njegovi
desni sedijo:
Matija

Poga nik, Vinko
Kocijan, Marija
Puh, France
Štrukelj, dr.
Milan Šubic
(starosta), Milko
Krapež, Vera
Dolhar, Herman
Keber, Jože
Matjaši ; stojijo

v 1. vrsti: Jože
Prochazka st.,
Drago
Stepišnik,
Stanko Tr ek
(na elnik),
Josipina Gorši
(na elnica),
Fran iška Kete,
Mila Stresen,
Mirko Stani ,
Ivan Kocijan,
Ludvik Štih, v II.
vrsti: France
Bu ar, Milan
Guštin, Ciril
Stani , Albin
Smole, Jože
Robek, France
Pukl.

Po sklepu ob inskega sveta 1. 2. 1934. nam je ob ina s pogodbo z dne 29. 11. 1934. od tega sveta, s stavbama vred, 7000 m² podarila s pogojem, da v 10 letih stavbi podremo, 2600 m² pa dala v najem za 50 let za letno priznavalnino 10 din. Seveda nismo akali 10 let. Ve ji del s prostovoljnim delom smo se lotili kotanjastega, zamo virjenega zemljiš a in si uredili sodobno vadiš e za orodje, skakališ i, tekališ i in igriš e, vso površino pa obdali z zaprto (zidno) betonsko ograjo. Devetega junija 1937. smo za eli na vadiš u vaditi. Medtem smo jahalnico podrli, ves še porabni stavbni material odbrali in za eli jeseni 1937. zidati sedanji dom. Vse obilno delo z odbiranjem materiala, posebno pa s iš enjem stare opeke, se je obrestovalo. Povemo samo to, da so skoraj vse nosilne stene naše velike in gimnasti ne vadbice iz stare »konjušni ne« opeke. Zidali smo po dinarjih, pa vendar smo 9.11.1940. odprli veliko telovadnico, s severnim prizidkom s sla ilnico, prhami in sejnim prostorom. Dom sicer še ni bil dokon an (podprtili je in južni prizidek sta še akala), toda to nas ni pri vadbi ni motilo. Tudi ur nismo preštevali, ki smo jih predsedeli ob stavbnih na rti, ra unih in drugih skrbeh pa prebili z lopato, rovnico in samokolnico. Tega leta smo prodali Ustanovi meš anske bolnišnice vadiš e na Prulah s stavbo vred za 550.000 dino Seveda je šlo vse v dom.

lanice 1934.
pred javnim
nastopom.

Naj poudarimo, da so opravljali društveniki vse to obsežno delo brez izjeme z živim veseljem, prostovoljno in

brez najmanjše gmotne nagrade. Narobe, lep del denarja so dali sami v obliki brezobrestnega posojila.

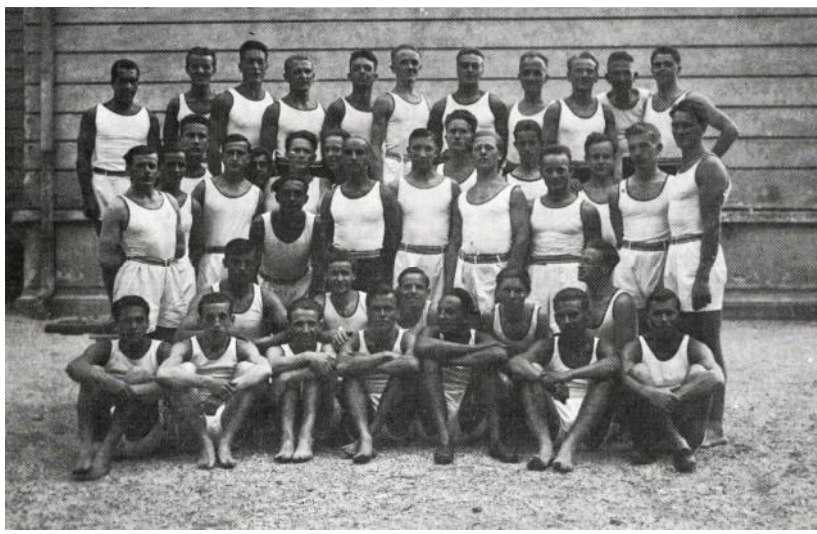
Tu ne moremo mimo loveka, ki brez njega tega doma brž aš ne bi bilo, mimo Cirila Stani a. Prišel je kot naraš ajnik 1919. leta. Od takrat je v društvu kot telovadec višjega oddelka, vaditelj (sedaj vodi starejše lane), tajnik in predsednik; vsa ta desetletja je redno telovadil. Ob vsem tem pa se je, stavbenik, najbolj poganjal in se še poganja za naše vadiš e in naš dom. Na Prulah nam je bil trdna strokovna opora, pri sedanjem domu pa vodilna mo . Izdeloval je na rte, oddajal in nadziral zidanje, podžigal in skrbel, da se je spremenil vsak dinar v del ek stavbe.

Ob vsem tem je nemoteno potekalo vzgojno delo.

Od novembra 1918. dalje so redno telovadili vse leto vsi oddelki obeh spolov: deca, naraš aj (mladina) in lani, z nekaj kratkimi presledki pa tudi starejši lani (nad 35 let). Naj vtaknemo sem eno od znamenj, ki so kazala, da se je za ela družba spreminjati, postajati »porabniška«: l. 1932. smo morali prenehati z redno vadbo otrok med velikimi po itnicami, ker otrok ni bilo. Res jih je del odhajal ven v šolske kolonije, toda ve ina je ostala doma. Prikazali so se šele z za etkom šolskega leta. Pa tudi odrasli smo se spremenili tako, da smo morali sestanke, predavanja, ob ne zборе in ve ino javnih nastopov prenesti z nedelje na delovne dni.

Predšolskih otrok nismo imeli. Mlajši lani in naraš ajniki so vadili trikrat, drugi oddelki dvakrat na teden. lan-

lani 1934. pred
javnim
nastopom.

• Telovadcev
smu arjev se je
nabrало
s asoma toliko,
da smo naredili
jeseni 1929.
poseben
smu arski
odsek, 1935. pa
še tak odsek
posebej za
telovadke.

stvo je delalo od 20. do 22. ure, drugi po eno uro. Vadbena tvarina je bila mnogostranska in dolo ena z u nim na rtom; zunaj rednih ur in ob nedeljah dopoldne pa smo imeli še »poljubno« vadbo (po lastni izbiri), kjer je vsak zboljševal svoje znanje in storilnost po svoji želji. Od leta 1929 naprej so imeli poleti na planem lani in naraš ajniki en ve er na teden igre z žogo, dva ve era pa druge panoge. Naj še povem, da smo vadbene ure hudo radi sklepali s petjem v pohodu (pa potem petje nadaljevali v sla ilnici).

Telovadna »ura" je bila podobna kakor pred vojsko, le da smo zaradi ve je telovadnice na realki lahko lani tudi pozimi skakali ob palici, se šli pri vseh oddelkih obsežnejše tekalne igre in take z žogo, se urili v teku itd. Redno telovadbo smo dopolnjevali ob nedeljah že od za etka 20. let z drsanjem, smu arskimi pohodi*, z dolgimi pohodi peš, pa tudi s kolesi. Leta 1928. smo vpletli v redno vadbo odbojko, 1931. pa še košarko. Že na realki in na Prulah, še bolj pa na velikem vadiš u v Trnovem, smo lahko poleti na planem odmerili ve asa teku, prostemu skoku in metom (krogle, kopja, žoge). Leta 1930. smo si dali narediti težko polno žogo; s posebno vnemo so jo metali starejši lani (in jo še dandanašnji). Tega leta smo uvedli za moške oddelke tudi pohode z vojaškimi takti nimi vajami z dvema »sovražnima« si skupinama. Mladi so se jih z vnemo udeleževali. V 30. letih smo hodili tudi radi skupaj na kovanje in plavanje na Savo (takrat je bila

Na izletu na vrhu
Krima aprila
1939.

še vablivo ista). Leta 1935. smo uvedli streljanje z zra no puško.

Število telovade ih pripadnikov je bilo ve je ko pred vojsko, saj ni bilo ni ve duha stare Monarhije, ki se mu marsikdo ni upal zoperstavljati ; pripadanje k Sokolu je namre imela vladajo a plast za protidržavno.

V društvu je bilo:

		leto			
		1913	1920	1930	1932
a)	lanov (nad 18 let):				
	- moških	-	210	185	350
	- žensk	-	127	90	155
	Skupaj	383	337	275	505
b)	od tega telovadcev:	183	291	178	280
	moških: lanov	26	50	27	39
	naraš aja	20	45	20	35
	otrok	48	80	46	80
	Skupaj	94	175	93	154
	žensk: lanic	29	60	26	55
	naraš ajnic	20	56	27	51
	otrok	40	-	12	20
	Skupaj	89	116	65	126

Številke odražajo predvsem zunanje dogajanje: upadanje zavoljo vojske, narast v povojnem sproš anju, upad konec 3. desetletja, predvsem zaradi naraš anja števila telesno-kulturnih društev, pa tudi že lagodnejšega in raznovrstnejšega mestnega življenja, ter nov narast po nasilnem razpustu starih telovadnih združb in ustanovitvi ene same nove organizacije, Sokola kraljevine Jugoslavije, ki je nudil telovadcem krajši vojaški rok.

Telovadce sta periodi no zdravstveno pregledovala zdravnik a prostovoljca: naš lan dr. Otmar Krajc in lan Ljubljanskega Sokola dr. Franta Mis (od 1. 1926. dalje).

Vaditeljski zbor je imel vsa leta še svoje posebne ure za prakti no vadbo in za pouk iz telovadnega nauka.

Ve odbornikov, vaditeljev in vaditeljic je delalo tudi še v vodstvu župe in Jugoslovanske sokolske zveze, katere upravno vodstvo je bilo do 1930., (strokovno) na elništvu pa do 1935. leta v Ljubljani: Milko Krapež v župnem odboru, Marija Varogova-Ryškova je bila v 1. 1926-1929 župna na elnica, Stanko Tr ek, Mirko Stani in Herman Keber so bili od 1926. do 1935. v zveznem tehni nem od-

boru, Tr ek pa v l. 1933-1938 še urednik zveznega vadi-
teljskega mese nika »Soko«.

Tako je imelo društvo neposreden stik z življenjem obsežne
telesno kulturne združbe pa tudi z dogajanjem na tem podro ju
po svetu.

Zato, da so imeli telovadski oddelki pred sabo neposreden
in dosegljiv cilj, ki je vabil k marljivi vadbi, zato, da smo
pokazali ljudem na in in sad svojega dela (propaganda) in
nazadnje zato, da smo pridobili nekaj denarja (pred vojsko ni
bilo nobene družbene gmotne pomo i), smo priredili vsako
poletje javni telovadni nastop, zvezan ve inoma z veselico, do
1923. najve krat v Hribarjevem gaju na Koleziji, kasneje pa na
lastnem telovadiš u. Vrh tega smo imeli skoraj vsako zimo še
telovadno akademijo ali z vsemi oddelki ali pa samo z
mladinskimi. Leta 1923. smo praznovali svojo 15-letnico in
razvili naraš ajski prapor, 1928. pa 20-letnico in razvili
društveni prapor. Tridesetletnico smo obhajali že v asu
bližajo e se fašisti ne nevarnosti in skrbi z zidavo doma.

Delovanje v 3. desetletju dobro ozna ujejo tile podatki o
notranjem delu v l. 1933 (dani ob nemu zboru 1934): število
telovade ih se je zelo zve alo, javnih prireditev je bilo 7 -
posebno je uspel naraš ajski teden ob društveni 25-letnici, ki
so ga pripravili in opravili naraš ajniki in naraš ajnice sami -
pohodov v naravo 7, predavanj o telesnokulturnih re eh 8,
nagovorov v telovadnici 36, debatnih ve erov za moški
naraš aj 3 in 4 razli ne društvene tekme.

Naš dom s
telovadiš ne
strani.

Foto Jože Mešl

Zaradi denarja smo morali imeti tudi pozimi kako veselico, navadno opustu.

Tudi mladina je imela svoje družabne prireditve: ajanko, tradicionalno »miklavževanje« z obdaritvijo otrok pa »pustne maskare«.

Seveda smo vsa leta sodelovali s polnimi oddelki na zletih zveze in doma e župe, veliko pa tudi z manjšimi skupinami pri jugoslovanskih pokrajinskih zletih in pri nastopih drugih sokolskih društev, posebno podeželskih. Najbolj imenitni dogodki so bili jugoslovanski vsesokolski zlet v Ljubljani 1922., s tekmo Mednarodne telovadne zveze (s 30 tekmovalci, kjer sta si delila prvo mesto Ceh Pecha ek in Peter Šumi od Ljubljanskega Sokola, drugi pa je bil Stane Derganc od Sokola Ljubljana 1.), in enak zlet 1930. v Beogradu, pa slovenska pokrajinska zleta 1927. in 1933. v Ljubljani. Pri vseh treh ljubljanskih smo sodelovali z vsemi našimi telovade imi, seve pa tudi pri pripravah.

Znatna skupina nas je bila na vsesokolskih zletih v Pragi 1926., 1932. in 1938; 1929. v Poznanju na Poljskem in 1935. v Sofiji na zletu »Junaka«.

V vsem razdobju smo imeli nekaj svojih, društvenih, tekem v mnogobojih (vaje na orodju ter tek, met, skok) ter se redno udeleževali župnih in zveznih tekem lanstva in mladine. Leta 1925. sta bila Pavle Jeršek in Jože Primoži (kasneje svetovni prvak) na tekmi za prvenstvo Jugoslovanske sokolske zveze. Pri župni tekmi 1929. je dosegel naraš ajnik Dušan Medi 1. mesto v teku ez ovire. Pri zveznih tekmah 1933. je bila vrsta lanov višjega oddelka III. od desetih vrst, njen lan Milan Stepišnik pa II. od 67 tekmovalcev; iz vrste lanov srednjega oddelka je bil Mirko Pukl II. od 139 tekmovalcev; oba sta imela zelo dobre dosežke tudi še v lahkoatletski tekmi.

Za primerjavo z našim asom pogledimo še takratno društveno »bogastvo«. Po letni bilanci za 1930.1. smo imeli:

Aktiv	din
Denarja	1.280
inventarja (telovadnega orodja, pohišstva, telovadnih oblek za mladino itd.)	45.094
nepremi nin na Prulah:	
- sveta	144.360
- stavbo	56.679
Skupaj:	247.423

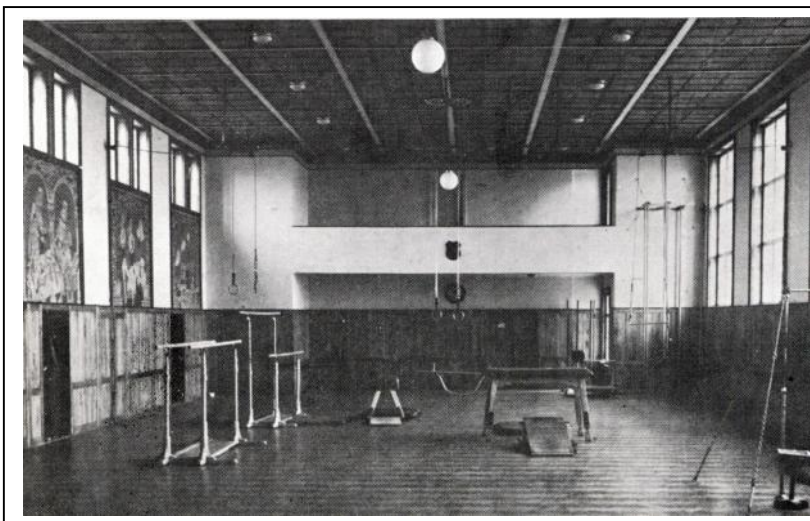
pasiv	din
upnikov društva	7.955
upnikov gradbenega odseka	16.225
Skupaj:	24.280
isto premoženje	223.233
Skupaj:	247.413

Omeniti moramo še to, da smo imeli precej po 1. vojski svojo godbo na pihala (za igranje na telovadnih nastopih, na pohodih na deželo in pri drugih javnih nastopih), a smo jo kmalu razpustili. V drugi polovici 20. let pa smo imeli moški pevski zbor, ki so bili v njem skoraj sami telovadci (okoli 25 fantov). Pobudnik zanj je bil društveni podstarosta urar Milko Krapež. Zbor je vodil študent prava Pavle Ermak. Po njegovem odhodu se je zbor razšel.

Socialna sestava društvnikov se tudi v tem razdobju ni ni kaj spremenila; kakršna je bila takšna je ostala, le študentov je bilo seveda ve (za Avstro-Ogrske nismo imeli univerze).

Leta 1935. je prišla na vlado skupina Stojadinovi -Korošec. Razdrla je dotedanjo obrambno zvezo med eškoslovaško, Romunijo in Jugoslavijo (»malo antanto«) in se za ela nagibati k fašisti ni Nem iji in Italiji, vrh tega pa sklepati pogodbo (konkordat) z Vatikanom. Med

Velika telovadnica (z zgrafili Saše Santla).

hudimi posledicami konkordata bi bilo tudi uničenje Sokolstva v Sloveniji.

To, državnemu in narodnemu obstoju nevarno dogajanje, je razplamtelo v Sokolu že tako tle e nezadovoljstvo z nedemokrati nim zakonom o Sokolu kraljevine Jugoslavije iz leta 1929. v mo no obrambno gibanje. Za elo se je v ljubljanski župi in se naglo preneslo v vse slovenske župe. Sprva je bilo namerjeno na obrambo naroda, demokrati nosti in sokolskega delovanja, takratne življenjske težave ve ine ljudstva pa so kmalu pridejale tudi socialne prvine.

Del sokolskih vodilnih opravnikov je demokrati nemu krilu nasprotoval. V Sokolu Ljubljana I (Tabor) je postal spor tako hud, da je društvena uprava 1939. z ve inskim sklepom samolastno odstavila na elnika Zorana Poli a zaradi delovanja v demokrati ni smeri in postavila drugega. Telovadci so se je zamenjavi uprli, zato je segla uprava po nenavadni skrajnosti in zaprla svojim lanom telovadnico.

Pri vsem tem dogajanju so sodelovali od vsega za etka v demokrati nem krilu tudi lani našega društva, ki so bili v župnih organih. Skoraj vsa društvena uprava, ves vaditeljski zbor in telovade i pripadniki smo bili z demokrati, saj so se ti o itno bili za napredno re . O tem pri nas ni bilo spora. V polnem številu smo vsa tista leta sodelovali pri vseh »obrambnih zborih« tiso ev sokolov in sokolske mladine, pri množi nih pohodih na deželo, orientacijskih pohodih trojic in peteric itd. Ko je zaprl Tabor svojim telovadcem vrata, smo jih sprejeli za ta as k sebi na realko.

V tem petletnem boju je ve insko demokrati no krilo tako dognalo svoja stališ a do doma ega in tujega fašizma pa do naprednega družbenega reda in jih tako uveljavilo, da je za elo slovensko Sokolstvo januarja 1941. sodelovati neposredno s Komunisti no partijo Slovenijo in bilo aprila t. l. soustanovitelj Osvobodilne fronte (OF).

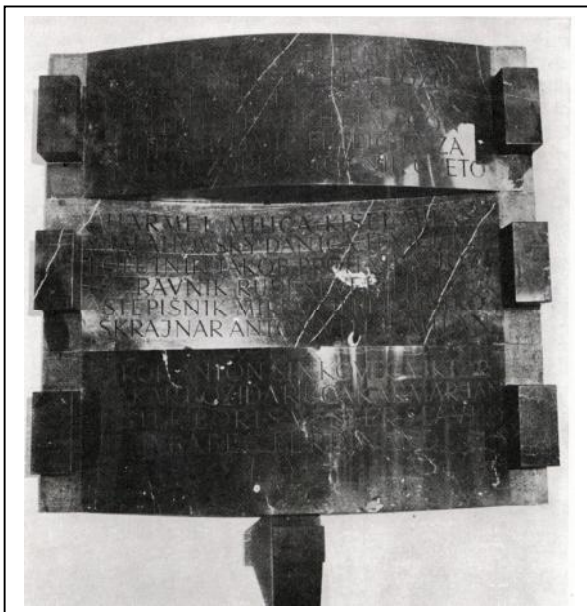
Naše društvo se je precej nato vdružilo v OF na skrivnem sestanku naših zastopnikov s pooblaš encem predstavnikov Sokolstva v OF, Lojzetom Vrhovcem (sedaj polkovnikom v pokoju), ki jim je razložil položaj, cilje OF in naše naloge. Sestanek je bil v delavnici elektrotehni nega mojstra in našega odbornika Mihel i a na Trgu pod lipico.

Naše lanstvo se je oblikovalo predvsem z rednim, nepretrganim, metodi nim in zaležnim telesnim delom: vse telo obdelujejo o telovadbo, pa v naprednem duhu.

Velika večina teh naših zdravih, krepkih in naprednih ljudi se je ali uvrstila neposredno v OF ali jo na razne načine uinkovito podpirala. Vrhunec so bili teletovarišice in tovariši, ki so dali za domovino z bolj loveškim družbenim redom svoje življenje:

Brajer Anton,
Marian Buh,
Jure Aks,
Jože Dolhar,
Ernest Eypper,
Mirko Kovačič,
Oton Fettich-Frankheim,
Bojmir Filipič,
Ruža Filipič,
Zorko Grzinič,
Cvetko Monik,
Milica Harmel,
Jože Ham,
Milan Kisel,
Danica Malachovsky,

Jože Prochazka ml.,
Rudolf Ravnik,
Filip Sever,
Mirko Stepišnik,
Matija Šifer,
Anton Škrajnar,
Milan Vitek,
Viktor Šinkovec,
Anton Širok,
Božidar Učakar,
Boris Vester,
Slavko Vester,
Ferdinand Vrabec,
Marian Učakar,
Jakob Polutnik

Spominek
žrtvam
osvobodilnega
boja 1941-45.

Foto. Jože Mešl

Od teh je 22 padlo v partizanskih enotah v Sloveniji, obmejni Hrvaški in Benečiji ali pri opravljanju nalog na terenu, 6 preminulo v koncentracijskih taboriških, 1 (Eypfer) padel kot talec, 1 pa kot žrtev » rne roke«.

Za izro itev te najve je žrtve, ki jo lovek lahko da, novim rodovom, smo jim vzdali 1958. v domu spominsko ploš o. Med vojsko je rabil dom za pisarne, potem pa Nemcem za popravljavnico motornih vozil. V veliki telovadnici so imeli skladiš e za material, v trimski pa delavnico; na severnem podstrešju so si uredili spalnico za moštvo. Prostore so seveda grdo uni ili. - Na ve jem delu vadiš a je bilo ves as skladiš e za kurivo za prebivalstvo. Pri bombardiranju marca 1945. so še bombe razrile južni del vadiš a.

Ob za etku vojske je naš lan Jože Puh iz Gradaške ulice skrili v svojem gospodarskem poslopju vse naše premi no telovadno orodje in ga varoval, dokler nismo spet za eli delati. Društveni arhiv in knjižnico pa so domiselni lani Ciril Stani , France Pukl in graditelj doma Jaka Kalc precej po izbruhu vojske zazidali v praznino med dvojno južnozahodno steno velike telovadnice.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je julija 1941. razpustil sokolska društva. Le-ta so morala svojo imovino oddati italijanski oblasti. Takratni starosta in blagajnik našega društva, Kocijan, je to storil tako, da Italijani niso dobili niti trohice. Seveda njegova likvidacijska bilanca in blagajniška knjiga, ki ju je moral predložiti, nista bili isto resni ni.

RAZDOBJE 1945-1978

Po osvoboditvi je stopilo slovensko Sokolstvo po svoji prosti odlo bi na velikem zboru delegatov vseh sokolskih enot v Sloveniji dne 8.6. 1945. kot celota v širšo, enotno republiško zvezo vseh telesnokulturnih društev »Fizkulturni odbor Slovenije«. Tudi naše društvo se je združilo z vsemi športnimi društvi v južnem delu Ljubljane v »Fizkulturno društvo Krim«. Predsedoval mu je Vincenc Kocijan, na elnikovali Emil Frelih, za njim Gvido Vitek, ženskim oddelkom pa Iva Veharjeva. Posamezne športne panoge so imele vsaka svoje tehni no vodstvo.

Z vadbo pa smo lahko za eli šele jeseni 1945., ker je naš dom in telovadiš e poprej potrebovala neka avtomobilska enota naše ljudske armade.

S trdom smo uredili prostore, ki jih je onesnažila in deloma uni ila nemška vojska. Brž ko smo telovadnica odprli se je naglo napolnila s starimi in novimi telovadci

obeh spolov in vseh starosti. Vaditeljski zbor je pritegnil nove mo i tudi za vse nove panoge vaj, ki jih je razširjeno društvo gojilo.

Že nekaj mesecev zatem smo pokazali sadove svojega prizadevanja z lepo akademijo v svojem domu. Sodelovali so vsi oddelki in vse panoge, od pestenja in borilnega metanja (»rokoborbe«) do velikega orodja in ritmi ne gimnastike; ko da ne bi bilo divjega presledka petih vojnih let!

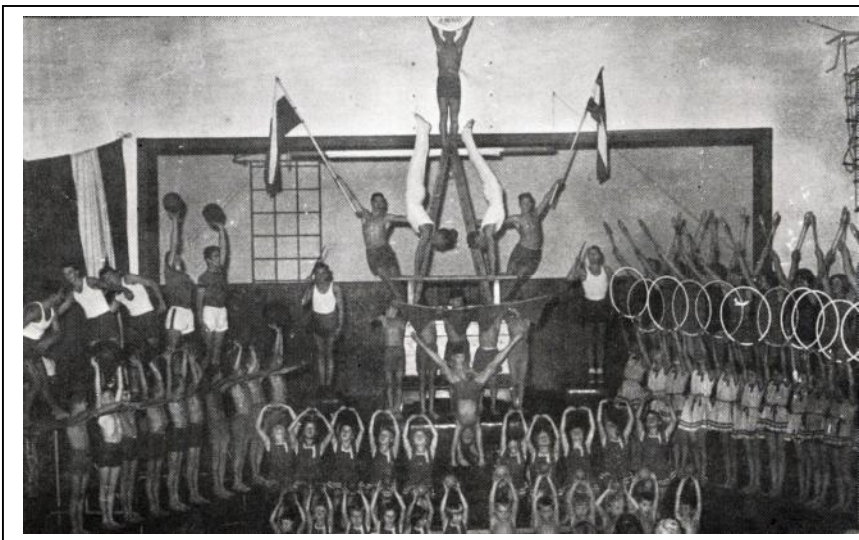
V društvu so bili sedaj združeni ljudje, ki so delali pred vojsko na bistveno razli njih podro jih telesne kulture, z bistveno razli nimi neposrednimi cilji in bistveno razli nimi na ini dela, toda as in tesno skupno delovanje za skupno stvar sta kmalu izravnala razlike.

To mnogo obetajo e življenje je pretrgala na spomlad 1947. odlo itev oblasti, da moramo prepustiti dom in telovadiš e novemu podjetju »Triglav-filmu«. Vsi napor, da se to ne bi zgodilo, so bili zaman. Podjetje se je tako naglo vselilo, da so morale deklice zapustiti telovadnico sredi vadbene ure.

Tako društvo ni imelo nobene mogo osti ve za delo in je po nekaj. mesecih otrpnilo. Telovadci so se razšli k Partizanu na Vi in v Narodni dom, mnogi pa so z vadbo prenehali. Ves ta del Ljubljane je ostal 7 let brez društvene telesnovzgojne dejavnosti. Poudarjamo, da se društvo ni razpustilo, marve samo delovati ni moglo.

Med tem presledkom se je jugoslovanska telesna kulture. 1948. znova preuredila: po vsej državi so se šport-

Skupina našega društva na krajevnem slavlju dneva republike 1961. v našem domu.

na in telesnovzgojna društva spet osamosvojila. Telesnovzgojna so se preimenovala v "telovadna društva«, leta 1950. pa v »društva za telesno vzgojo Partizan«.

»Triglav-film« je preuredil dom za svoje namene, na telovadiš u pa postavil nekaj barak in dve zidani pritli ni stavbi.

Razmere so se zboljšale šele na poletje 1953., ko se je za ela akcija .za vnovi no oživitvev društva, sedaj pod imenom »Društvo za telesno vzgojo Partizan LjubljanaTrnovo«, ter so družbeni in oblastni initelji, vide da je telesnovzgojna dejavnost v tem okolišu resni no omrtvi ena, posredovali, da smo dobili za za etek vsaj del prostorov v svojem domu nazaj.

Prizadevanje za vrnitev doma je vodil vztrajni tov. Ciril Velep . Po šestletnem presledku v delovanju je bil H. junija 1953. ob 20. uri v dvorani v Karunovi ulici 14 spet ob ni zbor, ki je obnovil delovanje društva. Za etek 1954. leta nam je prepustil Triglav-film dvorano v prvem nadstropju južnega prizidka (ki jo rabi sedaj športno društvo »Olimpija« za namizni tenis). V tem tesnem prostoru smo za eli 1. marca 1954. spet vaditi. Uprava z nepopustljivim tov. Velep em je pridobila do jeseni 1954. še veliko in malo telovadnico ter druge prostore. »Film-servis« je obdržal še nekaj let 4 prostore v pritli ju in podpritli ju v južnem delu doma in si prilastil zahodni del vadiš a, tistega, ki nam ga je bila dala ob ina 1933. za 50 let v najem. Kasneje ga je prodal podjetju »Igo«, od tega ga pa sedaj mi ,kupujemo. Vsa sredstva,

Starejše lanice
1963. etrta od
gledal eve leve
proti njegovi
desni sedi
vodnica Marija
Varoga-Ryška -
»Mica«.

* Odrpli smo jo z malo slavnostjo ob navzočnosti zastopnikov ob ineh in krajevnih družbeno političnih organizacij 3.11.1974.

ki smo jih mogli nabrati, smo porabili za dozidavo doma. Njegov južni konec in podprtili ni del namre še nista bila dokonana.

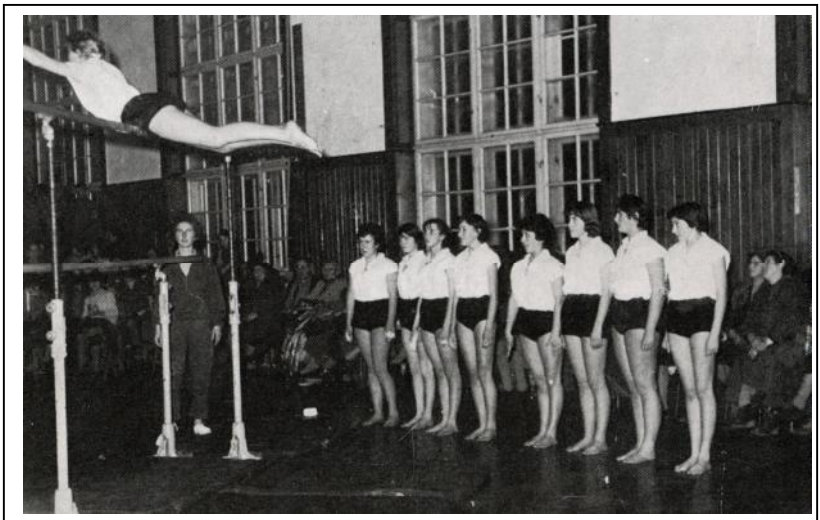
Pri tem nam je močno pomagala naša ljudska oblast z znatno denarno podporo.

To, kaj pomenijo za delo pripravnih prostorov, se je pokazalo leta 1954. Avgusta je razdal za asni odbor okoliškemu prebivalstvu oklic za vpisovanje v društvo. Uspeh je bil lep; v nekaj dneh se je priglasilo nad 300 ljudi.

Leta 1962 je vrnil »Filmsevis« (Triglav-film se je v tistem času tudi preuredil) še zadnje prostore, ki so mu rabili za razvijanje filmov.

Dom smo potem izpopolnjevali in preurejali tako, kakor je velevala potreba. Leta 1972. smo ločili malo telovadnico od velike s steno in jo uredili za »trimanje«, nekdanjo sejno sobo v 1. nadstropju severnega prizidka pa predelali v stanovanje za naše vodnice študentke; - 1973 smo predelali skladišče (ob veselicah pa uilnica) na južnem koncu letne telovadnice v shrambo za manjše telovadno orodje (podrli steno med njo in letno vadnico); 1974. smo prenesli pisarno iz vaditeljske sobe na severnem koncu velike telovadnice v 1. nadstropje nad njo, steno proti vadnici podrli in prostor namenili za shrambo velikega orodja. Hkrati smo prenesli trimsko orodje v letno vadnico, le-to preimenovali v »trimsko« telovadnico, dotedanjo trimsko (»malo«) pa uredili za gimnastiko (tekmovalno telovadbo na orodju); v severnem podprtili ju smo pripravili strelišče; 1976. smo

Akademija 1963
Mladinke na
dvovišinski
bradlji.

naredili v podprtili ju na južnem koncu prhe, savno in straniš a. Vse to smo naredili deloma s svojimi sredstvi, deloma s podporami Ob inske zveze za telesno kulturo Vi -Rudnik.

Dohodke za vse to smo dobivali iz lanarine, dosti ve je pa. iz prispevkov ob ine (v zadnjih dveh desetletjih) ter najemnin za. telovadnice od šol, društev in delovnih kolektivov (trim), pa za skladiš ne prostore v podprtili ju od podjetij (teh sedaj ne oddajamo ve , ker rabijo prostori krajevni skupnosti in našim strelcem). V prvih letih po vojski smo si pomagali tudi še s kakšno javno družbeno prireditvijo, toda ta sredstva so postajala v primerjavi s stroški edalje manj pomembna pa smo take prireditve opustili.

Od 1972. leta so v domu tudi krajevna skupnost Trnovo in vse druge družbenopoliti ne organizacije.

Že nekaj let nas skrbi zazidava naše bližnje okolice z velikimi stanovanjskimi hišami. Po na rtu bi namre :

1. nam vzeli zahodno tretjino predvojnega letnega telovadiš a;
2. s preložitvijo Švabi eve ulice bliže k nam uni ili nezazidani svet posestva Bari , ki ga bo potrebovala nova stanovanjska soseska že v bližnjem asu za svoje telesnokulturno življenje;
3. potisnili Borsetovo ulico prav do zida našega doma, pod okna telovadnice.

Prizadetim organom smo dali že nekaj predlogov za manjše, uresni ljive spremembe na rta. Po njih bi se

Akademija 1963
- Pionirke.

* Pred kratkim so nam nakazali mogočost za nov prizidek z dvorano za igre na južnovzhodnem koncu doma, na svetu sosedu Peršina. Toda to je le del problema. Po našem bi morali ohraniti sedaj nezazidani del sveta, ker drugega primernega prostora za telesno kulturo v tej okolici ni!

ohranil sedanji, že tako skr eni nepozidani prostor za telesno kulturo nam sedanjem, še pomembneje pa je, da bi se ohranil prihodnjim rodovom (ker jih ba stiskala še ve mestnega pustega zidovja). Ta re še obravnavajo*.

V zadnjih dvajsetih letih so se vstrie s spremembami v organizaciji, vrsti in obsegu dela na telesna kulturnem podro ju nasploh tudi v našem društvu spremenili organizacijska sestava, panoge vadbe in njen obseg. Poglavitna in najobširnejša je tudi sedaj množi na vsestranska, »splošna«, telovadba, namenjena in dostopna vsakomur (pri odraslih ji pravijo tudi »rekreacijska«). V 60. letih smo privzeli še posebne skupine za tekmovanja telovadba (oddelke):

- gimnastiko 1963. V njej so fantje od pionirjev dalje. Povezana je s podobnim oddelkom v šolskem športnem društvu osnovne šole v Trnovem in tiste na Bi evju tako, da vadita šolarje na šoli naša vaditelja. Najboljši u enci prehajajo potem na nadaljnjo vadbo k nam. Sedaj je na vsaki šali pa 7 telovadcev na bradlji. Od leta 1976. je naš oddelek hkrati osrednje vadiš e za vse telovadce lane z obmo ja ljubljanske gimnasti ne zveze (vadbeni »center« za lane);
- košarko 1965. - Sprejeli smo za svoje košarkarje športnega društva »Svoboda« in jim pridružili nekaj svojih. Ima. tekmovalcev in rekreativnike: lane, mladince in pionirje. Vse oddelke vadijo naši lastni vaditelji. Iani so tekmovali vsa leta v I. republiški ligi, le 1969. so bili v II. ligi. V rekreacijski skupini so pretežno nekdanji Iani tekmovalci ;
- odbojko smo imeli po obnovi društva nekaj let, 1962. pa je kat oddelek prenehala;
- balinanje Nastala je kmalu pa obnovi društva v 50. letih. Sedaj imamo eno skupino tekmovalcev v I., eno pa v II. ljubljanski ligi;
- trim - S tem se ukvarja skupina naših Ianov in Ianic trimarjev, ob ve erih v trimski telovadnici, ob prostih dnevih pa tudi v naravi (tek ez drn in strn, tek na smu eh, mali nogomet, namizni tenis);
- streljanje - Na predlog Zveze rezervnih vojaških starešin Trnava smo sprejeli strelce decembra 1974. v društvo kod svoj oddelek.

Približno podobo našega »kme kega« društva v povojnem obdobju po številu pripadnikov kažejo tile podatki:

Spol	Moški				Ženske				Vseh	
	Leto 19—	59	70	78*	59	70	78	59	70	78
Cicibani 3—6 let	—	—	28	39	—	19	29	54	47	68
pionirji mlajši 7—10 let	24	24	28	38	26	46	34	50	74	72
starejši 11—14 let	80	80	34	20	64	18	25	144	52	45
mladina 15—18 let	41	41	—	—	42	—	—	83	22	—
člani 19—35 let	46	46	—	—	21	18	62	67	18	62
člani starejši, nad 35 let	13	13	11	35	21	35	40	34	46	75
Skupaj telovadečih pri splošni vadbi	221	221	101	132	211	136	190	432	259	322
Podporni člani	106	106	—	—	99	—	—	205	—	—
Vseh skupaj	327	327	—	—	310	—	—	637	—	—
Košarka:	—	—	19	34	—	10	—	—	29	34
člani in mladinci	—	—	22	20	—	—	—	—	22	20
člani rekreativniki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gimnastika:	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2
člani	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
mladinci	6	6	1	—	—	—	—	—	6	1
pionirji	—	—	4	14	—	—	—	—	4	14
Balmanje:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
člani	—	—	20	24	—	—	—	—	20	24
Strelstvo:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
pionirji, mladinci, člani	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
Trim (všteti samo redni trimarji)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25

* Stanje konec januarja 1978

Pripomba: Podatki so pomanjkljivi, ker so se ali razvidi vsebinsko spremenili ali se podatki niso ohranili ali pa so oddelki v resnici ob asno skopneli; neko podobo pa le dajo.

V tem razdobju so bili društveni

Predsedniki:

Vincenc Kocijan (1945-47) Ciril Velep (1953-55) Stanko Tr ek (1956-57) Ciril Stani (1958-62) Božidar Keršnik (1963-71) Dušan Mici (1972-73) Janez Rudolf (1974-76) Peter Kastelic (od 1976-)

Na elniki:

(sedaj predsednik strokovnega odbora)

Emil Frelih (1945-46)

Vitek Gvido (1946-47)

Ciril Ho evar (1953-54)

Marjan Marucelj (1954-58)

Dušan Mici (1959-71)

Jože Mešl (1972-)

Na elnice:

Iva Vehar (1945-1947,1954)

Dana Planinšek (1955-1963)

Telovadba je bila do 60. let redna, metodi no vsestranska. Potlej je za elo primanjkovati doma ih vadi-

Žužemberg.
Ob spomeniku
padlim v
Osvobodilnem
boju 1941-45
(20.maja 1966).

* Tako je izpovedala ve in staršev v naši anketi l.1972. ki smo z njo hoteli dognati, zakaj dosti naše mladine ne hodi ve k vadbi.

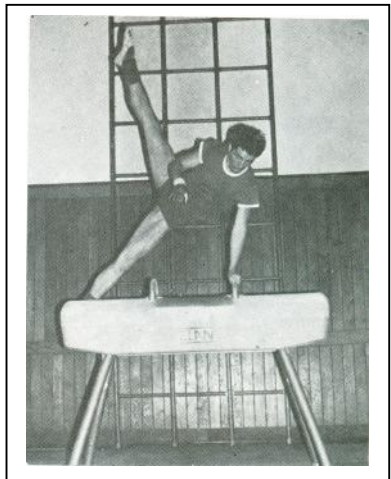
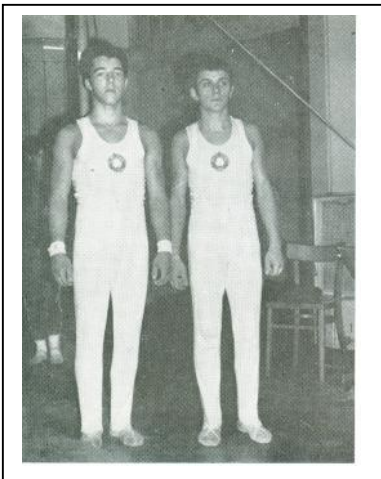
Naša gimnasti na mladinska vrhnjaka 1972: Milan Kun i (državni in republiški prvak v mnogoboju; na levi) in Matjaž Koželj. Foto Jože Mešl

Gimnast Milan Kun i na konju. Foto Jože Mešl

teljev in 1962. smo morali za eti segati po študentih, takih, ki so bili vaditelji že v doma em kraju. Za odškodnino smo jim dajali zastoj stanovanje v domu. Slaba stran tega je bilo to, da se je ve ina vsako leto menjala, da jih o po itnicah ni bilo in to, da je bil vmes kateri tudi površen, z malo znanja ali je moral zaradi študija opustiti kakšno našo vadbeno uro. Vse to se je poznalo posebno pri mladinskih oddelkih. Trudili smo se, da bi dobili doma e vaditelje; pošiljali smo primerne ljudi v zvezne vaditeljske te aje, toda trajne zadostne spremembe do zdaj nismo mogli dose i. Edina oddelka, ki sta bila in sta še pod vodstvom doma ih vaditeljev, sta oddelka starejših lanov in lanic. Doma ega vodnika imajo znova tudi mladinci in starejši pionirji. Oddelka starejšega lanstva vadita vsako leto, brez po itnic. Drugi oddelki za poletnih šolskih po itnic nimajo redne vadbe, telovadiš e pa jim je vsak dan odprto za poljubno vadbo.

Vaditeljski zbor redno uri in pou uje predsednik strokovnega odbora (t.j. prejšnji na elnik).

Za naraš anje ali upadanje telovadnih oddelkov so bili tudi zunanji vzroki: pri šolski mladini popoldanska izmena, šolska športna društva (šolarji niso mogli hoditi na dve strani*), nejasne naloge Partizana zlasti v 60. letih, premalo sodelovanja med partizanskimi društvi (skupno delo spodbada!), nemara ve ji ko vsi ti pa laagodnejše življenje in neznanstvo ve je število raznih »mikavnosti« današnjega sveta.

Tako smo bili okoli 1963. in precej asa po njem brez oddelka mlajših lanic in brez mlajših lanov. Leta 1965. sta se razkropila šibka mladinska oddelka k nogometu pri bližnjem sosed nem Partizanu in v 'krajevni mladinski klub. Leta 1967. je bilo pionirjev in mladine malo, šele jeseni se je stanje spet popravilo.

Društvo je skušalo izboljšati te razmere s tem, da je razpošiljalo vsem družinam v okolišu vabila k telovadbi, s kratko razlago o u inku in pomembnosti telesnega gibanja za življenje, vabilo šolarje, vabilo delovne kolektive k trimanju, uspeh pa je bil bolj majhen.

Proti sredi našega desetletja so se razmere umirile.

Vsako leto smo naredili z avtobusi nekaj daljših izletov, povezanih delno s hojo peš ali z igrami na planem: na Rakitno, v partizansko bolnišnico Franjo, na Katarino in Grmado, v Rakov Škocjan in k cerkniškemu jezeru, na Nanos, Travno goro, Snežnik, Pokljuko, v Belo krajino, Umag (z mladino), na Pohorje, Mangart itd. Bilo je tudi nekaj mladinskih smu arskih izletov oz. smu arskega šolanja (1962., 1966., 1971. itd.) na Rakitni, Komni in Pokljuki.

Pomemben je bil dvodnevni telovadski izlet v Idrijo, Tolmin in partizansko bolnišnico Franjo 1946., ko ti kraji še niso bili dani Jugoslaviji. V Idriji smo imeli uspešen nastop s prostimi vajami in na orodju (orodje smo peljali s seboj), v Tolminu pa telovadno akademijo.

Naši na pohodu
"po poteh
partizanske
Ljubljane",
9. maja 1977.

Foto Jože Mešl

Do zadnjih let smo imeli vsako leto javni telovadni nastop, ve krat pa tudi še telovadno akademijo.

Precejšen del dejavnosti so bile tekme in priprave zanje. Najve jih je bilo v letih 1945-47, ko smo bili združeni s športnimi društvi. Tako sta tekmovala na orodju 1946. v zveznem (tj. najvišjem) razredu Ian Gvido Vitek in lanica Vida Gerbec. Tega leta je dosegel Zdenko Usar v kolesarski dirki Beograd-Mladenovac-Arandelovac-Beograd IV. mesto med 37 tekmovalci, v dirki Slovenj Gradec-Celje pa 1. mesto. Septembra 1946. smo priredili propagandno tekmo v lahki atletiki za vse vasi med Barjem, Igom, Škofljico in Rudnikom, in sicer za pionirje, mladince in lane. Tekmovalo je 69 fantov iz našega »Krima« in iz »Svobode«. Iz pozvanih vasi ni bilo nobenega tekmovalca. Bila je še vrsta tekem v splošni telovadbi, nogometu, košarki itd.

Po letu 1953 smo skoraj redno tekmovali:

- v partizanskem mnogoboju: Leta 1966. so dosegli lani 1. razreda v republiškem prvenstvu kot vrsta 1. mesto, kot posamezniki pa 1., II. in III. mesto, v državnem prvenstvu kot vrsta IV. mesto, najboljši posameznik pa X. mesto;
- v gimnasti nem mnogoboju: Leta 1965. je bila vrsta mladincev na republiškem prvenstvu IV., najboljši posameznik VI. Od 1975. ima Milan Kun i status vrhunskega športnika. Nekaj njegovih dosežkov: leta 1972. republiški in državni prvak v mladinskem zveznem raz-

Na praznovanju dneva mladosti 25. 5. 1977 na vadiš u ŠD »Svobode« ob Gerbi evi ulici.

redu; 1975. na sredozemskih igrah v Alžiru V. mesto v preskoku ez konja podolgem - v balkanskih igrah v Plevnu XIII. mesto - 1976. v balkanskih igrah v Solunu X. mesto, v sklepni ,tekmi V. mesto v preskoku ez konja podolgem in na bradlji; 1977. v turnirju republik 1. mesto , v tistem mest II. mesto;

- v košarki: Leta 1966. so dosegli lani v 1. republiški ligi VII. mesto, 1967. so bili v II. ligi, 1970. spet v 1. ligi. Na mednarodnem turnirju v nemškem Gradcu so dosegli 1. mesto. Leta 1969. nismo imeli mladincev in pionirjev, ker ni bilo primernega vaditelja. Sedaj ta dva oddelka v redu delata;

- v balinanju - Najboljše dosežke smo dosegli v letih 1963-69. Najboljši igralec je bil Mate Antunovi ; leta 1963. je bil državni prvak v izbijanju. Leta 1965. so dosegli balinarji pri državnem prvenstvu v igri v dvojicah I. mesto, 1966. in 1968. 1. mesto pri republiškem prvenstvu, pri državnem prvenstvu 1968. pa IV. mesto;

- v zadnjih osmih letih so se pomerili pionirji in mladina obeh spolov nekajkrat z vrstniki iz viškega Partizana v igri »med dvema ognjema«, v teku ez drn in strn pa v smu anju;

- udeleževali smo se vseh orientacijskih pohodov Partizana Slovenije.

Sodelovali smo vedno s popolnimi oddelki in pri vseh to kah izletov Fizkulturene zveze Slovenije (prvi je bil že 23. 6. 1946., v povojnih težavah) oz. Partizanske zveze

Košarkarji
»rekreativniki«
(aprila 1978).

Foto Jože Mešl

Slovenije (po letu 1957 ni bilo nobenega ve). Velikokrat smo sodelovali na. telovadnih nastopih drugih partizanskih društev.

Redno smo se udeleževali slavnosti in nastopov ob dnevu mladosti in Titove štafete. Na velikem javnem nastopu v Beogradu za Titov rojstni dan 1965. je sodelovalo tudi 18 naših pionirjev in pionirk.

Na "Pohod ob žici okupirane Ljubljane« smo šli vsako leto. Za eli smo s 5 skupinami, lani pa smo jih dali že dvajset.

Razen naštetih strokovnih prireditev smo imeli tudi družabne, javne ali »notranje«, samo za društvene pripadnike. S prvimi si je pridobivalo društvo del potrebnega. denarja, namen drugih je bilo tovariško povezovanje lanstva med sabo. Javnih družabnih prireditev že leta. nimamo ve . Pripadniki društva pa so se zbirali: otroci za dedka Mraza, na pustni maškeradi in pri ajankah; mladina pri ajankah, dostikrat s plesom, odrasli pa na družabnih ve erih, posebno radi še na starega leta zadnji dan in o pustu. Zadnja leta je bilo tudi nekaj družabnih ve erov za. vodnike telovadnih oddelkov.

Po dolgih vojnih letih pomanjkanja in odrekanja je bil pohlep po vedrejšem življenju in veselju, posebno med mladino, ki je dorasla med vojsko, tako živ, da smo imel,i od jeseni 1946. do spomladi 1947. plesno šolo.

Mlajši pionirji z
yodnikom
Igorjem
Vrta nikom
(aprila 1978).

Foto Jože Meši

Upravni odbor 1963. leta. Od gledal. e ve leve proti ntegov. desni sedijo: Majda Kromar, Andrej Rupnik, C. iril Stani , Stanko Tr ek, Božidar Keršnik, Anton Valas, Ferdinand Verglez, Mirko Stani , Jožefa Gorši ; stojijo v i. vrsti: Jana Korban, France Krapež, Lado Cesnik, Zlata U akar, Aleš Mižigoj, Stefanija Vizjak, Matja Ho evar, Marjan Drofenik, Janez Rudolf f, Janez Skušek, Janez Segatin; v II. vrsti: Andreja Baša, Mate Antunovi , Dušan Mi i , Nace Krapež in Anica Poljšak.

SKLEP

Ta oris sedemdesetletnega življenja društva kaže, da so SE vsi rodovi v njem zavedali, da je njihovo delovanje namenjeno ljudstvu. To pa pomeni, omogoiti slehernemu, ne glede na starost, da se z nalašč prirejenim telesnim delom (gibanjem, »vadbo«) razvije do najboljše od narave dane usklajene ravni in se na njej vzdržuje, ob tem delu pa vzbujati v njem zavest, da je skrb za lastno telo ne le dolžnost do sebe, temveč tudi do družbe, saj smo vanjo vzdani.

Namen pa določa in, metodo dela. Na našem področju to pomeni, omogoiti vadbo, loveku vsake starosti in vsakršne zmogljivosti (tistemu, ki raste in šibkemu je najbolj potrebna), da z ustrežno naporno in ustrezno sestavljeno vadbeno stvarino skladno obdeluje vse organe in opravila telesa. Druga je povedano: delovanje mora biti namerjeno na množičnost, vsestranost (ve vrste »vaj« v vadbeni »uri«), napornost dela primerna osebkovi, vadba redna. Taka vadba je »rekreativna« v najpristnejšem pomenu.

Ob tej temeljni nalogi ljudskega telesnovzgojnega društva se potem lahko goje tudi posamezne panoge telesnih vaj kot tekmovalne panoge.

Društvo je delovalo v vsej dobi redno, presledki so bili samo za obeh vojska in za »okupacije« po »Triglav filmu«. Delo je bilo zadovoljivo in strokovno urejeno. O tem imamo vzpodbudno spričevalo: 1964. nam je priznala Obzinska zveza za telesno kulturo Ljubljana Višarudnik pri tekmi v telesni kulturi pionirjev in mladine II. mesta, z diplomom in 40.000 din nagraje.

Desetletja rednega in uspešnega dela, ki ga je opravila naša prednamceva, vnetih za ljudsko telesno vzgojo v prid življenju. posameznika in družbe, nas spodbadajo k temu, da ga nadaljujemo.

Založilo in izdalo društvo za športno rekreacijo, telesno vzgojo in šport "Partizan« Ljubljana - Trnovo. Oblikoval Peter Poganič. Tiskala Tiskarna Ljubljana. Po mnenju Republiškega komiteja za kulturo sodi to delce med izdelke iz 7. točke 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu, ki se zanje ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov. št. 4210-163/78 z dne 5. 5. 1978.

KAZALO

Razdobje 1908-1918	3
Razdobje 1918-1945	8
Razdobje 1945-1978	22